

AMERIKA QO‘SHMA SHTATLARI GEOGRAFIK O‘RNI, AHOLISI VA TABIIY RESURSLARI

Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti talabasi

Lapasova Husnora

E-mail: lapasovabdulaziz2@gmail.com

Ilmiy nazoratchi: Qurbonova Nasiba

Anotatsiya: Amerika Qo‘shma Shtatlari geografik jihatdan Qo‘shma Shtatlar, Alyaska, Hawaii oroli, Puerto-Riko, Shimoliy Mariana orollari, Virjiniya orollari, Guam va Sharqiy Samoaning beshta orollariga bo‘linadi. Qo‘shma Shtatlar Kanada va Meksika bilan chegaradosh bo‘lib, dengiz orqali Rossiya, Kuba va Bagama, shuningdek Kanada va Meksika bilan chegaradosh. AQSh bilan Kanadaning chegarasi Qo‘shma Shtatlarning eng uzun chegarasi hidoblanadi.

Kalit so‘zlar: AQSh, geografiya, aholi, tabiiy resurslar, maydon, yillik yog‘in, etnik tarkib, relyef, tog‘ tizmalari.

Аннотация: Соединенные Штаты Америки географически разделены на пять островов Соединенных Штатов, Аляску, Гавайи, Пуэрто-Рико, Северные Марианские острова, Виргинские острова, Гуам и Восточное Самоа. Соединенные Штаты граничат с Канадой и Мексикой, а также граничат по морю с Россией, Кубой и Багамскими островами, а также с Канадой и Мексикой. Граница США и Канады является самой длинной границей в Соединенных Штатах.

Ключевые слова: США, география, население, природные ресурсы, площадь, годовое количество осадков, этнический состав, рельеф, горные хребты.

Annotation: The United States of America is divided geographically into the five islands of the United States, Alaska, Hawaii, Puerto Rico, the Northern Mariana Islands, the Virgin Islands, Guam, and Eastern Samoa. The United States shares borders with Canada and Mexico, and is bordered by sea with Russia, Cuba, and the Bahamas, as well as with Canada and Mexico. The US-Canada border is the longest border in the United States.

Key words: USA, geography, population, natural resources, area, annual precipitation, ethnic composition, relief, mountain ranges.

AMERIKA QO'SHMA SHTATLARI GEOGRAFIK O'RNI, AHOLISI VA TABIIY RESURSLARI

Atlantika okeanining AQSh qirg'og'ida ko'rfaz va qo'ltiqlar juda ko'p, sohillari asosan pasttekislikdan iborat; eng katta yarim orol - Florida. Mamlakat relyefi uch turga bo'linadi. G'arbdagi Kordilyera tog' tizmasi AQSh hududining uchdan bir qismini egallaydi. Tinch okean sohili baland tog'lar (Alyaska tizmasida AQSh va butun 6194 m balandlikdagi Mak-Kinli cho'qqisi joylashgan; bundan tashqari Qirg'oqbo'yi tizmalari va Kaskadli tog'lar, Syerra-Nevada tog'lari bor). Sharqiy mintaqani Qoyali tog' tizmalari egallagan. Mazkur ikkala tog'li mintaqa oralig'ida Kolumbiya va Kolorado platolari bor. Katta Havza cho'l yassi tog'liklarini chuqur daralar bir-biridan ajratib turadi. Sharqda uncha baland bo'lmagan Appalachi tog'lari (balandligi 2037 m gacha, Mitchell tog'i) bo'lib, uni torgina Atlantika bo'yi pasttekisligi okeandan ajratib turadi. Kordilyera bilan Appalachi o'rtasida Markaziy tekisliklar, Buyuk tekisliklar (yoki Preriy platosi) va Meksikabo'yi tekisliklarini o'z ichiga olgan ichki tekisliklar joylashgan. Shimolda suv-muz shaklidagi relyefli Lavrentiy tepaligining bir qismi joylashgan.

AQSh foydali qazilma zaxiralari va xilma-xilligi jihatidan dunyoning eng boy mamlakatlaridan biri. Ko'mir, neft, gaz, mis, qo'rg'oshin, pyx, uran, temir, titan rudalari, simob, oltin, molibden, volfram, fosforit konlari mavjud. Tosh va kaliy tuzlari, oltingugurt va boshqa minerallar ham bor.

AQSh hududining deyarli hammasi mo'tadil va subtropik mintakalarda, Alyaska subarktika, Floridaning janubiy qismi tropik mintaqalarda joylashgan. Mamlakatning shimoli-sharqiy va sharqiy qismlari iqdimiga iliq Golfstrim oqimi, Tinch okean sohili iqlimiga sovuq Kaliforniya oqimi anchagina ta'sir o'tkazadi. Hudud yuzasining tuzilish xususiyatlariga ko'ra shimoliy va janubiy mintaqalar o'rtasida havoning faol almashinuvi munosabati bilan ob-havo tez-tez o'zgarib turadi. AQSh ichki mintaqalarining iqlimi - kontinental, Kordilyera ichki hududlarida keskin kontinental.

Bismark shahrida (Shimoliy Dakota shtati) yanvarning o'rtacha harorati -19° , iyulda 21° , Chikago shahrida yanvarda $-3,7^{\circ}$ va iyulda 32° , G. Meksikabo'yi pasttekisligi va Atlantika bo'yi pasttekisligining janubiy qismida subtropik iqlim. Yangi Orlean shahrida yanvarning o'rtacha harorati 12° , iyulda $27,4^{\circ}$. Atlantika bo'yi sohilining shimoli-sharqiy qismi va Tinch okean bo'yi sohilining shimoliy qismida dengiz iqlimi. NyuYorkda yanvarning o'rtacha harorati $-0,8^{\circ}$, iyulda 23° . Tinch okean sohilining janubida O'rta dengizga o'xshash iqlim, Kordilyera janubiy

qismining ichki tumanlarida juda issiq va qurg'ochil. Havoning eng past harorati (-64° gacha) Yukon yassi tog'ligi (Alyaska)da, eng yuqori harorati esa (50°) Ajal vodiysi (Kaliforniya)da kuzatilgan. O'rtacha yillik yog'in Alyaskaning janubi-sharqida va Vashington shtatining g'arbida - 3000-4000 mm, mamlakatning janubi-sharqida - 1500-2000 mm, ichki tekisliklarda - sharqda 1 500 mmdan g'arbda 3 000 mm gacha.

AQShning ko'p daryolari Atlantika okeani havzasiga quyiladi. Mamlakat hududidan dunyoning eng yirik daryo tizimlaridan biri - Missuri bilan Missisipi daryosi oqib o'tadi. Appalachidan oqib kelib Atlantika okeaniga quyiladigan daryolar (Gudzon, Potomak va boshqalar) - qisqa, tez va sersuv. Kordilyeraning daryo tarmog'i siyrakroq. Bu yerdagi Kolumbiya, Kolorado kabi soylar chuqur daralardan oqib o'tadi. Mamlakat shimolida, Kanada chegarasida Buyuk ko'llar (Yuqori ko'l, Guron, Michigan, Eri, Ontario) bor. Katta Havza tog'ida Katta Sho'r ko'l, Floridada ko'pdan-ko'p sayoz ko'l va qo'ltiqlar, Alyaskada muzliklardan hosil bo'lgan tektonik ko'llar, jumladan, Iliamna ko'li bor. Ichki suvlardan sanoat va kommunal suv ta'minoti, kema qatnovi, sug'orish va gidroenergiya manbai sifatida barakali foydalaniladi. Tuproq qoplami xilma-xil. Shimoli-sharqda serajriq podzol (kulrang) va qo'ng'ir o'rmon tuproq, janubi-sharqda qizg'ish va sarg'ish tuproq, Ichki tekisliklarda qoramtir preriy, qoratuproq va to'q sur, Kordilyeraning tog'oralig'i platosida quruq dashtlarning kulrang va och sur tuproqlari. Mamlakat shimoli-sharqida aralash va qarag'ay o'rmonlari, janubida keng bargli, Tinch okean sohili va Kordilyera yon bag'irlarida igna bargli o'rmonlar ustun. Markaziy tekisliklarning g'arbidagi ayrim joylarda o'tsimon preriy o'simlikzorlari, Buyuk tekisliklar, Kordilyera platosi va vodiylarida quruq dashtlarning o'simliklari saqlanib qolgan. Kordilyera yassi tog'ligining qurg'ochil qismini yarim cho'l va cho'llar egallaydi. Muhofazaga olingan yirik tabiat obyektlari orasida Iyellouston milliy bog'i, Yosemit milliy bog'i, Sekvoyya, Grand-Kanon milliy bog'lari, Mamont va Karlsbad g'orlari bor.

AQShning hozirgi aholisi uch asosiy etnik tarkibiy qismdan: AQSh amerikaliklari, muhojirlar va tub joy aholisidan iborat. AQSh aholisining 82,8% ni asli kelib chiqishi yevropaliklar, 12,6% ni afrikaliklar, 3,6% ni osiyoliklar, 1% ni hindular, eskimoslar, aleutlar tashkil etadi. Aholining 80% shaharlarda yashaydi. AQSh amerikaliklari millat sifatida asosan 18-asrning 2-yarmida Yevropaning turli mamlakatlaridan kelgan muhojirlarning aralashib ketishi natijasida tarkib topgan. Afroamerikaliklar („qoralar“ deb ata-luvchi negrlar) AQSh amerikaliklarining irqiy-etnografik guruhi bo'lib, ular 17-19-asrlarda mamlakatga keltirilgan afrikalik

qullarning avlodlaridir. Afroamerikaliklar ko‘p asrlar davomida ayirmachilik va kamsituvga duchor qilinishiga qaramay, afrikaliklarning oq tanlilar bilan jismoniy aralashuvi sodir bo‘ldi. Duragaylar afroamerikaliklar umumiy sonining anchagina qismini tashkil etadi. AQShda meksikanlar, italyanlar, nemislar, fransuzlar, shvedlar, norveglar, gollandlar, yaponlar, polyaklar, xitoylar va boshqaxalqlar ham yashaydi. AQShda 5 mingga yaqin o‘zbek istiqomat qiladi. Ular asosan NyuYork, Vashington, Nyu-Jersi shtatlarida, Filadelfiya shahrida hamda mamlakatning boshqa shtat va shaharlarida yashaydi. Ular turli kasb hamda tijorat ishlari bilan shug‘ullanadilar.

Hozirgi amerikalik o‘zbeklarning ota-bobolari 1917-yilgi oktyabr to‘ntarishidan keyin bolsheviklar tazyiqidan qochib, avval Afg‘oniston va Xitoyga o‘tib ketganlar. 1950-yillarda esa, Pokiston, Saudiya Arabistoni, Turkiya orqali AQShga borib qolishgan. Ikkinchi jahon urushi davrida turli yo‘llar bilan u yerga borib qolgan o‘zbeklar ham uchraydi. AQSh aholisining zichligi - 1 km² ga 27,2 kishi. Rasmiy tili - ingliz tili. Dindorlar asosan protestantlar va katoliklardir. Yirik shaharlari: Nyu-York, Chikago, Los Anjeles, Filadelfiya, Xyuston, Detroyt, San Fransisko, Vashington, Boston, Dallas, Klivlend, Baltimor.

References:

1. Botirova, Hakima. "Translation Methods in Literary Translation." Scienceweb academic papers collection (2021).
2. Botirova, Hakima. 2021. «LITERARY TRANSLATION AND CULTURE». Журнал иностранных языков и лингвистики 2 (3).
3. Diyora Anorboyeva, & Khakima Botirova. (2023). The Use of Mother Tongue in English Classrooms. Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching, 17, 100–102.
4. Botirova, Hakima. "THE IMPORTANCE OF LEXICAL TRANSFORMATIONS IN LITERARY TRANSLATION." Журнал иностранных языков и лингвистики 2.3 (2021).
5. Karimova Muxlisa Baxtiyor Qizi, Botirova Hakima. (2023). CHOOSING AND EXPLORING AUTHENTIC MATERIALS. IQRO , 3(1), 404–407.
6. Akramova Yorqinoy, & Botirova Hakima. (2023). ADAPTING LEARNING AND TEACHING MATERIALS: STRATEGIES FOR INCLUSIVE EDUCATION. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(10), 720–722.
7. Kholboyeva Aziza , Botirova Hakima, MATERIAL DESIGN WITH SPECIFIC REFERENCE TO TASKS , Новости образования: исследование в XXI веке: Том 1 № 10 (2023): Новости образования: исследование в XXI веке